

ORIGINAL ARTICLE

Received:2022/11/13

Accepted:2023/3/5

Identifying dimensions and components affecting the financial knowledge and skills required by hospital managers by using the phenomenological approach

Hamid Reza Ranjbar Jamalabadi (Ph.D.s)¹, Mahmood Moeinaddin(Ph.D.)², Frogh Heirani (Ph.D.)³

1.PhD Student of Accounting, Faculty of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

2.Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran. Email:mahmoudmoein@iauyazd.ac.ir Tel: 09133546008

3.Assistant Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

Abstract

Introduction: At the global level, the provision of health services even in the smallest units is complicated, and organizations providing health services are facing various challenges, including the increase in care costs and the reduction of health and treatment fund. The purpose of this research is to identify effective dimensions and components in the formation of financial knowledge and skills needed by hospital managers.

Methods: Based on the exploratory approach, this research was conducted qualitatively through phenomenological method. In terms of the result, it is among developmental studies. Necessary analyses were done using the 7-step Colaizzi technique and with the help of Max Kyuda software. Purposive sampling method was used, and data was collected through interviews with 10 financial experts of Iranian hospitals in 1400. Then, data were analyzed, and finally, dimensions and components were extracted.

Results: The main components in determining the financial knowledge of hospital managers included basic information related to financial flow, hospital financing system, financial management and funding, basic accounting and financial information, auditing, management accounting and evaluation, legal and regulatory frameworks in the Islamic Republic of Iran, the payment system, and financial incentives and contracts. In a nutshell, 145 key concepts were extracted.

Conclusion: According to the results of the research, it is necessary to compile appropriate topics and develop educational resources to improve the financial knowledge and skills of hospital managers. It is necessary to prepare and formulate a suitable tool to measure knowledge and financial skills of hospital managers and determine their strengths and weaknesses for the purpose of targeted training and also as one of the requirements for the selection of hospital managers. It is recommended to periodically train the managers of the organization by holding in-service training courses.

Keywords: Financial Knowledge, Financial Skill, Hospital Managers, Qualitative Approach, Phenomenological Approach, Colaizzi Method

Conflict of interest: The authors declared no conflict of interest.

This Paper Should be Cited as:

Author: Hamid Reza Ranjbar Jamalabadi, Mahmood Moeinaddin, Frogh Heirani. Identifying dimensions and components affecting the financial knowledge and skills required by hospital manager....Toloobehdasht Journal. 2023;22(1)104-15.[Persian]

شناسایی ابعاد و مولفه های موثر در تعیین دانش و مهارت های مالی مورد نیاز مدیران بیمارستان با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی

نویسندگان: حمیدرضا رنجبر جمال آبادی^۱، محمود معین الدین^۲، فروغ حیرانی^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

۲. نویسنده مسئول: دانشیار گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

Email: Mahmoudmoein@iauyazd.ac.ir

تلفن تماس: ۰۹۱۳۳۵۴۶۰۰۸

۳. استادیار گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

چکیده

مقدمه: در سطح جهانی ارائه خدمات بهداشتی پیچیده است و سازمان های ارائه دهنده خدمات بهداشتی با چالش های مختلفی از جمله افزایش هزینه های مراقبت و کاهش اعتبارات بهداشت و درمان روبرو هستند. هدف از پژوهش حاضر، شناسایی ابعاد و مولفه های موثر در شکل گیری دانش و مهارت های مالی مورد نیاز مدیران بیمارستان می باشد.

روش بررسی: تحقیق بصورت کیفی و روش نظریه پدیدارشناسی انجام شده است از لحاظ نتیجه در زمره پژوهش های توسعه ای قرار دارد. تحلیل های لازم با استفاده از تکنیک ۷ مرحله ای کولایزی و به کمک نرم افزار مکس کیودا انجام شده است. این پژوهش با نمونه گیری هدفمند و جمع آوری اطلاعات از طریق مصاحبه با ۱۰ نفر از خبرگان مالی بیمارستان های ایران در سال ۱۴۰۰ و سپس تحلیل اطلاعات و در نهایت استخراج ابعاد و مولفه ها انجام گردید.

یافته ها: مولفه های اصلی در تعیین دانش مالی مدیران بیمارستانی عبارتند از اطلاعات پایه مرتبط با جریان مالی، نظام تامین مالی بیمارستان، مدیریت مالی و بودجه، حسابداری پایه و اطلاعات مالی، حسابداری، حسابداری مدیریت و بهایابی، چارچوب های قانونی و نظارتی در جمهوری اسلامی ایران، چگونگی نظام پرداخت و انگیزش مالی و قراردادها که در ۱۴۵ مفهوم کلیدی طبقه بندی شد.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج پژوهش لازم است تدوین سرفصل های مناسب و توسعه منابع آموزشی جهت ارتقاء دانش و مهارت مالی مدیران بیمارستانی در دستور کار مراجع مربوطه قرار گیرد. تهیه و تدوین ابزاری مناسب برای سنجش دانش و مهارت مالی مدیران بیمارستانی و تعیین نقاط قوت و ضعف آنها، به منظور آموزش هدفمند به عنوان یکی از الزامات انتخاب مدیران بیمارستانی ضرورت دارد. آموزش مدیران سازمان به صورت دوره ای با برگزاری دوره های آموزش ضمن خدمت مورد توصیه محققین است.

واژه های کلیدی: دانش مالی، مهارت مالی، مدیران بیمارستانی، رویکرد کیفی، پدیدار شناسی، روش کولایزی

طلوع بهداشت

دو ماهنامه علمی پژوهشی

دانشکده بهداشت یزد

سال بیست و دوم

شماره یکم

فروردین و اردیبهشت

شماره مسلسل: ۹۷

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۸/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۴

مقدمه

در سطح جهانی ارائه خدمات بهداشتی حتی در کوچکترین واحدها پیچیده است و سازمان های ارائه دهنده خدمات بهداشتی با چالش های مختلفی از جمله افزایش هزینه های مراقبت و کاهش اعتبارات بهداشت و درمان روبرو هستند. بر این اساس مدیران بیمارستان باید واحدهای تحت مدیریت خود را با احتیاط اداره کنند و رویکردهای ابتکاری را برای غلبه بر چالش های مالی و مدیریتی آن پیدا کنند. برای دستیابی به این اهداف، مدیران بیمارستان باید دانش و توانایی کافی در مهارت های مدیریت مالی داشته باشند و این مهارت های خود را به نمایش بگذارند (۱). توانایی های مدیران بیمارستانی در اجرای سیستم های مدیریت مالی نقش تعیین کننده ای در ثبات مالی سازمان های مراقبت های بهداشتی دارد. در مفهوم دانش مالی و مهارت های مالی، یک چارچوب و الگویی نهفته است که چرایی و علت پدیده ها را مورد نظر قرار می دهد، دائما در حال تغییر است و از ترکیب اطلاعات مختلف، اطلاعات جدیدی را بوجود می آورد و به افراد قدرت تحلیل، ارزیابی و پیش بینی می دهد (۲). شبکه ارتباطات بین اجزای دانش (داده، اطلاعات، بسترها، داشته ها، تجارب و ایده ها) اهمیت زیادی دارد و تا زمانی که ارتباط برقرار نشود نمی توان داشته های ذهنی را دانش نامید. با مروری بر اهداف و کارکردهای دانش مالی و مهارت های مالی، به عنوانی نظام یکپارچه اطلاعات بیمارستانی از یک سو به روشنی شبکه ارتباطی تبدیل داده به اطلاعات و سپس تبدیل اطلاعات به دانش قابل تشخیص است؛ همچنین کارکردهای اطلاعات بیمارستانی از جمله جمع آوری داده و اطلاعات، سازماندهی و ذخیره، انتقال و تسهیم آنها بین

سازمان های مختلف و در نهایت استفاده و ارزیابی آنها، نشان دهنده چرخه فرایند دانش مالی و مهارت های مالی است (۳). مدیران به مهارت های مالی نیاز دارند تا بتوانند با رقبای خود به رقابت پردازند. با این حال، اگرچه در بیمارستان ها در انتصابات و ارتقای مدیران، مهارت های مدیریت مالی را به عنوان یک عامل ضروری در نظر نمی گیرند، اما از مدیران خواسته می شود که بودجه ها را درک کرده و توسعه دهند و امور مالی خود را مدیریت کنند. دانش و درک کافی از هزینه های درمانی، مدیران بیمارستان ها را قادر می سازد تا بیش عمیقی در مورد چالش های مدیریت مالی داشته باشند (۴). نقش مدیران بیمارستانی شامل نظارت بر مدیران و پیاده سازی دیدگاه ها و اهداف بیمارستان در بخش خود می باشد. بیمارستان های بخش دولتی با حمایت دولت ارائه می شوند و بخش اعظمی از نیازهای بهداشتی و درمانی کشور را تأمین می کنند. با این حال، این دسته از بیمارستان ها در اکثر کشورها با محدودیت های مالی، کاهش بودجه، مدیریت ضعیف، منابع ناکافی و زیرساخت های نامناسب روبرو هستند که توانایی ارائه مراقبت های کارآمد و با کیفیت را تحت تأثیر قرار می دهند و این موضوع منجر به مدیریت واحدهای بیمارستانی توسط مدیران آن با تدارکات ناکافی شده است که تأثیری منفی بر ارائه خدمات بهداشتی و درمانی دارد (۵). شیوه های مدیریت سنتی که مدیران بیمارستانی از نظر دانش مدیریت مالی دارای ضعف هستند، دیگر در سیستم های مراقبت بهداشتی و درمانی فعلی که از لحاظ مالی دارای محدودیت می باشند، جایگاهی ندارند. در نتیجه، گرچه آگاهی روزافزون دانش فنی مدیریت مالی در بین مدیران افزایش می یابد، اما هنوز بیمارستان ها مدیریت مالی

یا افرادی را می شناسند که در زمینه مورد بحث، دارای تجربه و تخصص هستند، معرفی نمایند. این موضوع در تمام مصاحبه ها مطرح گردید و بدین ترتیب افراد نمونه شناسایی و انتخاب شدند تا اصل اشباع نظری حاصل شد. تعداد خبرگان مالی در این پژوهش جمعاً ۱۰ نفر می باشد. در صورتی که هدف از مصاحبه، اکتشاف و توصیف عقاید و نگرش های مصاحبه شوندگان باشد، با توجه به زمان و منابع قابل دسترس، تعداد (10 ± 15) نمونه برای انجام مصاحبه کافی خواهد بود (۱۰). این روش نمونه گیری بر مفاهیم استخراج شده از داده ها استوار است. در این نمونه گیری، افراد، اطلاعات یا رخدادهایی انتخاب می شوند که در روشن ساختن و تعریف حدود تناسب مقوله ها به محقق کمک کنند. در این مرحله محقق نمونه ای را انتخاب می کند که اطلاعات مرتبط تری را در اختیار وی قرار می دهد. همچنان که داده ها تحلیل می شوند، پژوهشگر از یافته های به دست آمده برای انتخاب منابع بعدی استفاده می کند (۱۱). در پژوهش های کیفی به طور کلی چهار روش برای گردآوری شواهد و ساخت داده ها وجود دارد: مشاهدات، مصاحبه ها و پرسشنامه ها، مستندات و مواد سمعی و بصری. مصاحبه های مورد استفاده در تحقیقات کیفی را به سه دسته مصاحبه بدون ساختار، مصاحبه ساختارمند و مصاحبه ساختاریافته تقسیم می کنند. مصاحبه این پژوهش از نوع نیم ساختارمند و نیمه عمیق بود. ابتدا از طریق مطالعه کتابخانه ای و پایگاه های اطلاعاتی معتبر، مبانی نظری لازم برای تبیین و آشنایی با موضوع پژوهش گرد آوری، سپس همانند سایر پژوهش های پدیدار شناسی از مصاحبه برای بسط مبانی نظری و نهایتاً تدوین مدل مفهومی پژوهش استفاده گردید. پس از تدوین پروتکل مصاحبه شامل

با توجه به موضوع این پژوهش، یعنی شناسایی مؤلفه های دانش مالی و مهارت مالی مدیران بیمارستان، بایستی از روش تحقیقی استفاده کرد که توانایی پاسخ به پرسش های پژوهش را داشته باشد بنابراین از روش تحقیق کیفی از نوع پدیدارشناسی استفاده گردید. که هدف آن توصیف پدیده ای خاص یا ظاهر چیزها (نمودها) و تجربیات زندگی است (۹).

در این پژوهش به دلیل استفاده از تجارب افراد و انجام مصاحبه ی باز از این رویکرد استفاده شد. به طور معمول، نمونه افراد از میان کسانی انتخاب شدند که یا ارتباط خاصی با موضوع تحقیق داشتند یا دارای عقاید ویژه ای بودند (۱۰) با توجه به موضوع مطالعه ی حاضر، خبرگان مالی به دلیل داشتن تجربه در حرفه و ارائه ی مشاوره ی مالی به مدیران، بیشترین ارتباط را از لحاظ مالی با آن ها داشته و تجربیات ارزنده و عقاید ویژه ای را در زمینه ی سواد مالی مدیران دارند، لذا در این پژوهش جامعه ی آماری خبرگانی انتخاب شدند که: ۱- دارای مدرک حداقل کارشناسی ارشد در رشته ی حسابداری و مالی بوده و یا عضو هیئت علمی دانشگاه با مرتبه استادیار و بالاتر بودند.

۲- سابقه ی تجربه در ارائه خدمات مالی و مشاوره ی مالی و اقتصادی به بیمارستان ها را داشتند.

برای نمونه گیری از روش نمونه گیری گلوله برفی که جزء روش های نمونه گیری هدفمند است استفاده شد. روند مشاهده یا مصاحبه از یک عضو شروع و سپس از مشارکت کننده خواسته شد که فرد یا افراد دیگری را که می شناسد که ویژگی های مورد نظر محقق را دارند، معرفی نماید. بدین منظور پس از بررسی های اولیه، دو نفر انتخاب شدند و انجام مصاحبه با ایشان آغاز گردید. در پایان مصاحبه از ایشان خواسته شد چنانچه فرد

مشاهده کرد. بنابراین می‌توان این مقوله را در مرکز مدل قرار داد و سایر مقوله‌ها را با آن مرتبط ساخت. برای کدگذاری مرحله دوم در این پژوهش از الگوی پارادایمی استراوس و کوربین استفاده شده است. مرحله ی سوم، تلاش برای استخراج معانی فرموله شده، مرحله ی چهارم، ادغام معانی فرموله شده و استخراج دستگاہ‌ها، خوشه‌ها و تم‌ها. مراحل فوق برای هر مصاحبه تکرار می‌شد و معانی فرموله شده و مرتبط به هم در خوشه‌هایی از مولفه‌ها (موضوعات اصلی) قرار می‌گرفت (الف) ارجاع به روایت‌های اولیه برای معتبر سازی ب) رد داده‌ها یا مولفه‌های نامربوط و نامنتطب. محقق نبایستی از این داده‌ها یا مولفه‌های به ظاهر نامناسب، چشم پوشی کند. مرحله ی پنجم، ترکیب نتایج در قالب یک توصیف جامع از پدیده مورد مطالعه، مرحله ی ششم، تقلیل توضیحات جامع برای دستیابی به یک ساختار بنیادی. مرحله ی هفتم، رجوع به مشارکت کنندگان جهت اعتبارسنجی توصیفات جامع و ساختار بنیادی آن (۹) به منظور اطمینان از روایی پژوهش، از دو روش بازخورد مشارکت‌کننده و ارائه توصیف‌کننده‌ها استفاده شده است. برای این منظور، متن مصاحبه‌ی انجام شده برای خبرگان ارسال و به تأیید ایشان رسیده است. همچنین برای افزایش روایی پژوهش، از روش اعتبارسنجی کولایزی که در گام هفتم توضیح داده شده، استفاده می‌شود. به منظور ارزیابی پایایی پژوهش، ابتدا از استراتژی توافق میان دو کدگذار استفاده گردید و از فرد خبره‌ی دیگری خواسته شد که به کدگذاری متون مصاحبه‌ها بپردازد. پس از کدگذاری، میزان تطابق و مشابهت‌ها بررسی می‌شوند. سپس فرآیند کدگذاری دوباره توسط محقق و با فاصله‌ی زمانی صورت گرفت و میزان

محورهای اصلی، در ابتدای مصاحبه از مصاحبه‌های ساختار نیافته جهت دستیابی به کدها و مفاهیم استفاده شده و در ادامه به کمک مصاحبه نیمه ساختارمند نظریه مربوطه استخراج گردید. هدف از مصاحبه اکتشاف و توصیف عقاید و نگرش‌های مصاحبه‌شوندگان می‌باشد، با توجه به زمان و منابع قابل دسترس، تعداد ۱۰ نمونه برای انجام مصاحبه کافی بود. سؤالات مصاحبه با توجه به مبنا قرار گرفتن سؤال اصلی تحقیق و در نظر گرفتن پارامتری مانند؛ جامعه‌ی مورد مطالعه طراحی گردید، پس از انجام دو مصاحبه ابتدایی و آزمایشی، سؤالات مورد بازبینی قرار گرفت و پس از تعدیلات لازم، مجدداً مورد استفاده قرار گرفت برای انجام هر مصاحبه، ابتدا با برقراری تماس تلفنی با مصاحبه‌شونده، توضیح مختصری درباره‌ی موضوع پژوهش ارائه می‌شد در صورت پذیرش انجام مصاحبه، هماهنگی‌های لازم جهت تعیین زمان و مکان برگزاری جلسه صورت می‌گرفت. مصاحبه‌ها همگی به صورت حضوری با طول متوسط زمان هر مصاحبه حدوداً ۳۰ دقیقه انجام شده است. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش هفت مرحله‌ای کولایزی استفاده شد. خلاصه‌ی این هفت مرحله در ادامه آورده شده است:

مرحله ی اول، تهیه‌ی رونوشت از مصاحبه‌ها و مطالعه‌ی چند باره‌ی آن‌ها، در ابتدا داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها به دقت مورد مطالعه، بررسی و تحلیل قرار گرفتند، سپس عمل مفهوم‌سازی صورت گرفت. مرحله ی دوم، شناسایی جملات و عبارات معنادار، این مقوله به عنوان مقوله محوری انتخاب شده و در مرکز مدل قرار گرفته است؛ زیرا می‌توان ردپا و اثر آن را در اغلب داده‌ها و نقل قول‌های مصاحبه‌شوندگان، به وضوح

داشته اند، تحت عنوانی انتزاعی تر و به عنوان مقوله قرار گرفتند. در نهایت از ۱۰ مصاحبه انجام شده، در مجموع ۱۴۵ مفهوم اولیه شناسایی و استخراج شدند. دو نمونه از مصاحبه ها و استخراج مفاهیم مربوطه در جدول ۱ آمده است. پس از تشکیل مفاهیم اولیه، کدگذاری در سطحی بالاتر برای تشخیص مقوله ها انجام گرفت. برای این منظور، هر یک از مفاهیم با یکدیگر مقایسه شد و مفاهیم مشابه یا مشترک، در یک مقوله قرار گرفت. هر مقوله، دربردارنده مفاهیم مشابه، متداخل و هم معنا بود.

گام سوم: معنای عبارت های معنادار استخراج و فرموله شده و هر یک از معانی به یک دسته کدگذاری شدند. همه عبارت ها و معانی آن ها برای ایجاد اطمینان از صحیح بودن فرآیند و سازگار بودن معانی بارها بررسی شدند (جدول ۲).

مرحله سوم پدیدارشناسی است که مقوله اصلی را به شکلی نظام مند به دیگر مقوله ربط داده، آن روابط را در چهارچوب یک روایت روشن کرده و مقوله هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، اصلاح می کند. به عبارت دیگر، کدگذاری مرحله سوم فرآیند یکپارچه سازی و بهبود و پالایش مقوله ها است به این ترتیب که محقق با ایجاد یک آهنگ و چیدمان خاص بین مقوله ها، آن ها را برای ارائه و شکل دهی یک نظریه تنظیم می کند که این امر از طریق کشف مقوله مرکزی امکان پذیر است (۱۲).

گام چهارم: معانی فرموله شده دسته بندی و گروه بندی شدند. این دسته ها بیانگر ساختار منحصر به فردی از مصادیق هستند. سپس گروه های مصادیق با یکدیگر ادغام شدند تا ساختاری از مؤلفه را شکل دهند.

مشابهت آن با کدگذاری های اولیه بررسی شده است. در این پژوهش به منظور کدگذاری و تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار Maxqda استفاده گردیده است. لازم به ذکر است این مطالعه دارای کد اخلاق به شماره IR.SSU.SPH.REC.1401.180 از دانشگاه علوم پزشکی یزد است.

یافته ها

در این پژوهش با استفاده از رهیافت نظام مند در نظریه برخاسته از داده ها، طی سه مرحله کدگذاری های باز، محوری و گزینشی، از بطن داده های حاصل از مصاحبه، استخراج مفهوم ها انجام شد. گام اول: پس از انجام هر مصاحبه، تمام مطالبی که مصاحبه شوندگان بیان کردند، به صورت متن در فایل ورد وارد شدند و به داده هایی که از نظر مفهوم شبیه به یکدیگر بودند، با نام های متناسب، برچسب زده شد. کدگذاری باز از طریق بررسی عمیق و دقیق نوشته ها، مصاحبه ها یا اسناد و به صورت خط به خط و حتی کلمه به کلمه انجام شد (۸).

گام دوم: در این مرحله جملات و عبارت های معنادار از هر متن مصاحبه استخراج شدند. این عبارت ها در فایل جداگانه ای ثبت و بر اساس شماره ی مصاحبه و شماره ی پاراگراف کدگذاری شدند. هدف این مرحله برقراری رابطه بین مقوله های تولید شده در مرحله اول است. این الگو به نظریه پرداز کمک می کند تا درکی کلی از فرآیند تئوریک داشته باشد. برای تدوین الگوی جامع جهت گیری دانش و مهارت مالی مورد نیاز مدیران بیمارستان های کشور، دیدگاه های مختلف بررسی شده است. در ادامه، آن دسته از مفاهیم استخراج شده که به عقیده پژوهشگر به یک موضوع یا مفهوم مشترک اشاره

ارزیابی یافته های تحقیق پدیدارشناختی را از طریق اعتباریابی توصیف های جامع از پدیده مورد مطالعه از سوی خود مشارکت کننده می داند. بنابراین این اعتبارسنجی با رجوع مجدد به مصاحبه شوندهگان (خبرگان) و نشان دادن یافته های پژوهش انجام شد و آن ها رضایت خود را نسبت به یافته ها اعلام کردند.

برای بررسی و اعتبار بخشی به کیفیت شناسایی مولفه های پژوهش و نتایج به دست آمده، از معیارهای زاویه بندی داده ها (مثلت سازی)، کنترل اعضا و شاخص های مقبولیت استراوس و کوربین (۸) استفاده شده است. زاویه بندی یا اجماع داده ها عبارت است از استفاده از منابع چندگانه داده ها، مانند گردآوری داده ها از گروه های مختلف، محیط های مختلف یا در زمان های مختلف.

به طور کلی، زمانی که برای گردآوری داده ها از بیش از یک دیدگاه استفاده می شود، تصویر کامل تری به دست خواهد آمد.

در این پژوهش به منظور تدوین مولفه های اصلی جامع برای شناسایی ابعاد و مولفه های دانش و مهارت های مالی مدیران بیمارستان، تلاش شد تا دیدگاه ها و نظرات گروه های مختلف شامل اشخاص با سابقه فعالیت در اداره بیمارستان ها و با تخصص مالی در امور بیمارستانی استفاده گردد.

مرحله چهارم مقوله مرکزی نتایج حاصل از تجربه تحلیل را در قالب یک عبارت کوتاه متشکل از چند کلمه بیان می کند.

در این پژوهش مقوله مرکزی تحت عنوان « ابعاد و مولفه های دانش و مهارت مالی مدیران بیمارستان » نامیده شده است. زیرا بخش زیادی از نقل قول های مصاحبه شوندهگان در مورد مولفه های مدنظر آن ها برای افزایش جذابیت و چگونگی توسعه آن ها بود که با انتخاب این عنوان برای مقوله مرکزی، این مطالب روشن می شود.

ماحصل کد گذاری مرحله دوم تعیین نوع هر مقوله است و مقوله های اصلی که از مرحله اول به دست آمده است، به این ترتیب، ۱۴۵ مفهوم اولیه در ۳۰ مقوله فرعی طبقه بندی شد. مقوله های فرعی نیز در سطحی بالاتر با یکدیگر مقایسه شدند و مقوله هایی که دارای تشابه و تداخل بودند، در مقوله اصلی قرار گرفتند؛ به طوریکه در نهایت ۹ مقوله اصلی به دست آمد که در جدول ۳ مشاهده می شود.

گام پنجم و گام ششم: در این مراحل همه ی مؤلفه ها به صورت توصیف جامعی از پدیده ی مورد نظر ترکیب شدند و توصیف جامعی از دانش و مهارت های مالی مدیران به دست آمد و توضیحات اضافی حذف گردید.

گام هفتم: کولایزی به اعتبار نهایی که با مراجعه به هر یک از افراد مطلع صورت می گیرد، اشاره می کند و مهم ترین معیار

جدول ۱: نمونه هایی از عبارت معنادار

عبارت معنادار
<p>به دانش مالی، اعتباری و مدیریت بدهی ها سواد مالی گفته می شود که برای تصمیم گیری مسئولانه درباره امور مالی و انتخاب های روزمره مان ضروری است. سواد مالی شامل پرداخت بدهی، تهیه بودجه و درک تفاوت ابزارهای مالی مختلف است. بیمارستان ها با هدف کسب سود ایجاد نمی شوند، اگر چه می توانند به فعالیت های سودآور پردازند و سود حاصله را برای گروه های هدف خود هزینه کنند. مدیران موفق و توانمند باعث توسعه مالی بیمارستان به صورت پایدار میشوند. امروزه برای ایجاد ابزار دانش و مهارت های مالی، تهدیدها و الزامات یک فرصت است و در درازمدت باعث رونق اقتصادی، نوآوری و کارایی بالای بیمارستان ها خواهد شد.</p> <p>فقدان سواد مالی و مهارت مالی مدیران می تواند منجر به ایجاد گرفتاری شود. مدیران بی سواد از نظر مالی ممکن است بیشتر به مشکل برخوردند. دانش و مهارت مالی و اقتصادی مستلزم به کارگیری کارآمد منابع و سرمایه های نامشهود به موازات سرمایه های ملموسی چون مدیریت دانش سازمانی است. مهارت مالی نیز به عنوان یکی از زیرمجموعه های خدمات مالی، بر مجموعه متنوعی از منابع نامشهود استوار است.</p>

جدول ۲: نمونه هایی از معنای فرموله شده از عبارت های معنادار (مصادیق)

عبارت معنادار	معنای فرموله شده (مصادیق)
درک و شناخت گردش عملیات مختلف در نرم افزار نظام نوین مالی مانند نحوه گزارشات انبار از جمله گردش مقداری و ریالی کالا	آشنایی با نظام نوین مالی
شناخت کامل نحوه محاسبه سرانه درآمد بیمارستان بر مبنای تخت روز کل، تخت فعال، پزشک و پرسنل بیمارستان	شاخص های ارزشیابی نظام تامین مالی
درک و شناخت نحوه محاسبه شاخصهای آماری بیمارستانی از خدمات بستری مانند درصد اشغال تخت و متوسط اقامت بیمار	آشنایی با آمار و مدیریت اطلاعات

جدول ۳: نمونه پدید آمدن مولفه ها از معانی فرموله شده (مصادیق)

ابعاد	مولفه ها
اطلاعات پایه مرتبط با جریان مالی	آشنایی با نظام نوین مالی
نظام تامین مالی بیمارستان	آشنایی با آمار و مدیریت اطلاعات ساز و کارهای تامین مالی
مدیریت مالی و بودجه	شاخص های ارزشیابی نظام تامین مالی مدیریت منابع تخصیصی استفاده بهینه از منابع در دسترس برنامه ریزی مالی کارآمد
حسابداری پایه و اطلاعات مالی	کلیات و فرآیندهای حسابداری شناخت صورت های مالی تحلیل صورت های مالی
حسابرسی	آشنایی با حسابرسی داخلی و عملکرد آشنایی با حسابرسی مستقل
حسابداری مدیریت و بهایابی	آشنایی با اصول مدیریت انبار آشنایی با اموال و دارایی ثابت استراتژی های کنترل هزینه و اصول پایه بهایابی
چارچوب های قانونی و نظارتی در جمهوری اسلامی ایران	آئین نامه مالی و معاملاتی دانشگاه و دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی قانون بودجه و ضوابط اجرایی قوانین و مقررات کار قوانین و مقررات بیمه تامین اجتماعی قوانین و مقررات پولشویی و ارتقا سلامت اداری قوانین و مقررات چک قوانین و مقررات بانکداری قوانین و مقررات مالیاتی قانون برگزاری مناقصات قانون دیوان محاسبات کشور به انضمام اصلاحات و الحاقات سایر قوانین
چگونگی نظام پرداخت و انگیزش مالی	پرداخت مبتنی بر عملکرد حقوق و مزایا
قراردادها	کلیات قرارداد ویژگی های قرارداد های حوزه سلامت (بیمه)

بحث و نتیجه گیری

بیمارستان، بازوی مهم ارائه خدمات سلامت است و قسمت عمده منابع نظام سلامت را به خود اختصاص می دهد. بیمارستان ها در زمینه های جدیدی می توانند نسبت به رقبای خود، مزیت رقابتی پایدار داشته باشند که برای تحقق این مهم ضرورت دارد مدیران بیمارستانی مهارت های کلیدی لازم برای موفقیت بیمارستان ها را فراگیرند که یکی از مهمترین این موارد، دانش و مهارت مالی است. مطالعه حاضر با هدف شناسایی ابعاد و مولفه های موثر در شکل گیری دانش و مهارت های مالی مورد نیاز مدیران بیمارستان انجام شده است. پژوهش به روش کیفی انجام شده و در مجموع ۱۴۵ مفهوم اولیه، در قالب ۳۰ مقوله فرعی و ۹ مقوله (بعد) اصلی احصاء شده است.

بعد اول در شکل گیری دانش مالی مدیران بیمارستانی، اطلاعات پایه مرتبط با جریان مالی می باشد که شامل آشنایی با نظام نوین مالی، آمار و مدیریت اطلاعات است. شاخص های آماری بیمارستان و گزارشات مالی در بردارنده اطلاعات مهمی از عملکرد بخش درمان، میزان اشغال تخت، متوسط اقامت بیمار و کیفیت خدمات است، در پژوهش امین و همکاران نیز از این مولفه برای سنجش اولویت بندی دانش و مهارت های مالی استفاده شده است (۱۳).

دومین بعد، نظام تامین مالی بیمارستان می باشد که در بردارنده نحوه تامین منابع مالی بیمارستان و همچنین شاخص های ارزشیابی آن است که موجب می شود در تصمیم گیری در مورد نحوه تامین مالی دقیق تر عمل نمایند. سومین بعد شناسایی شده در این تحقیق، مدیریت مالی و بودجه می باشد که درک بسیار مهم می باشد. (۱۵).

چهارمین بعد مورد نظر حسابداری پایه و اطلاعات مالی است که شامل کلیات، شناخت و تحلیل صورتهای مالی است. صورت وضعیت مالی، ساختار دارایی ها و بدهی های بیمارستان را در زمانی مشخص نشان داده و در بردارنده ی اطلاعات مهمی از ساختار مالی، میزان نقدینگی و انعطاف پذیری مالی بیمارستان است. با توجه به اهمیت فوق العاده صورت های مالی، شناخت این صورت ها توسط مدیران می تواند متضمن بخشی از موفقیت آنها در انجام امور محوله و وظیفه مباشرتی آنها باشد. لذا فراگیری روش های مختلف تجزیه و تحلیل صورت های مالی می تواند در برنامه های آموزشی مدیران بیمارستان مد نظر باشد که در پژوهش پریمو و همکاران (۱۶) نیز به این امر اشاره دارد که مدیران را ملزم به ایجاد مهارت های مدیریت مالی کرده است تا بتواند ضمن کاهش هزینه ها، در ارائه مراقبت های موثر و کارآمد پیشرو باشند. این امر مستلزم داشتن دانش و مهارت کافی در مدیریت مالی است. همچنین مدیران بیمارستان می توانند با استفاده از تجزیه و تحلیل های انجام شده بر روی صورت های مالی، ضمن درک وضعیت درآمد، ریسک مالی، وضعیت بدهی، چرخه عملیات و عملکرد بیمارستان، اقدامات آگاهانه و مؤثرتری در راستای بهبود عملکرد بیمارستان انجام داده و نقش ارزش آفرینی خود را بهتر ایفا نمایند.

پنجمین بعد حسابداری می باشد که آشنایی با حسابداری و فرایند های آن موجب می شود عملکرد بیمارستان به طور قابل ملاحظه ای بهبود یابد. در پژوهش کانتز و همکاران (۱۷) نیز به اهمیت این بعد اشاره شده است، در این پژوهش ارائه خدمات حسابداری در بیمارستان ها در این جهت می باشد که مدیران در تلاشند که تناقض ها و مغایرت ها در اسناد و مدارک را کشف

در قانون در مورد بیمه پرسنل، مدیران را نسبت به مسئولیت بیمه ای خود در مقابل آنها آگاه می نماید، لذا این بعد از دیدگاه خبرگان دارای اهمیت ویژه بوده و به عنوان یکی از مؤلفه های مورد نظر تحقیق شناسایی شده است. همچنین به اعتقاد مشارکت کنندگان در تحقیق، آشنایی با مسئولیت های اجتماعی و قانونی نیروی کار جنبه های مختلفی دارد. هر چند مدیران اشراف کافی به این مسایل ندارند، لیکن آگاهی از حداقل های لازم به نظر ضروری می باشد. مسائلی مانند آگاهی از مزد پایه و شرایط و کیفیت انعقاد قرارداد کار و نحوه ی پرداخت دستمزد از این دست هستند. موارد مذکور در باب قانون کار می تواند ریسک ناشی از به کارگیری نیروی کار را کاهش داده و از ایجاد هزینه های اضافی در آینده جلوگیری کند، بنابراین آشنایی با قوانین و مقررات کاریکی دیگر از موضوعات بسیار با اهمیت در مدیریت بیمارستان می باشد. نتایج در پژوهش هاشم زایی و همکاران (۱۸)، نشان داد که موانع مرتبط با عامل نیروی انسانی و موانع مرتبط با قوانین و مقررات بر استقرار سیستم حسابداری تعهدی در بیمارستان مدرس شهرستان ساوه تاثیر دارد. در این راستا آشنایی با قواعد مالیات بر ارزش افزوده (با توجه به فراگیر شدن آن در ایران) و همچنین شرایط قبول هزینه از نظر قوانین مالیاتی، عواملی مؤثر دیگری در شکل گیری دانش و مهارت مالی مدیران بیمارستان است و مهم به نظر می رسد. آشنایی با آئین نامه مالی و معاملاتی دانشگاه نیز از عمده ترین مواردی است که مدیریت بیمارستان باید نسبت به آن آگاهی داشته باشند. مسئولیت قانونی بیمارستان درباره ی اداره بیمارستان از عمده ترین مواردی است که می تواند در تصمیمات مدیریت حائز اهمیت باشد. بدیهی است مسئولیت

نمایند و برای رفع آن ها تدابیری در جهت بهبود روند عملکرد خدمات مالی بیمارستان بیندیشند.

ششمین بعد شناسایی شده در این پژوهش حسابداری مدیریت می باشد که شامل مدیریت انبار، اموال و هزینه ها و آشنایی با اصول پایه بهایابی خدمات بیمارستانی است که نقش قابل ملاحظه ای در عملکرد بیمارستان دارد، چون کلیه بیمارستان ها دارای موجودی انبار و تجهیزات استراتژیک جهت خدمت رسانی به بیماران هستند که داشتن موجودی انبار منطقی و همین طور اموال و تجهیزات با کیفیت و مورد نیاز علاوه بر اینکه به ارتقا کیفیت خدمات بیمارستانی کمک می کند موجبات کاهش هزینه را نیز فراهم می نماید. لذا شناخت درست حسابداری مدیریت به مدیران در این امر مهم کمک قابل ملاحظه ای می نماید. در پژوهش هاشم زایی و همکاران (۱۸)، یافته های تحقیق نشان داد که ابزارهای مدیریت کیفیت فراگیر، کارت امتیازی متوازن و مدیریت مبتنی بر ارزش به عنوان ابزار حسابداری مدیریت در بیمارستان های شهرستان زابل اثرگذار است و به سلامت مالی بیمارستان ها کمک می نماید.

هفتمین بعد چارچوب های قانونی و نظارتی در جمهوری اسلامی ایران می باشد که شامل کلیه قوانین و مقررات از جمله آئین نامه مالی و معاملاتی دانشگاه های علوم پزشکی، قانون کار، قانون بیمه، قانون مبارزه با پولشویی، قانون چک، قانون بانکداری، قانون مالیاتی، قانون برگزاری مناقصات، قانون بودجه، قانون دیوان محاسبات و سایر قوانین مرتبط می باشد که آشنایی با قوانین و مقررات بیمه که شامل چگونگی محاسبه حق بیمه و نحوه ی پرداخت آن و تکالیف تعریف شده

تنیبه پرسنل در اختیار مدیر بیمارستان است که در صورت آشنایی مدیر با پرداخت مبتنی بر عملکرد می تواند به بهبود عملکرد بیمارستان کمک نماید همچنین آشنایی با حقوق و مزایا نیز علاوه بر موارد ذکر شده می تواند به پاسخگویی مدیران در مقابل افراد درون و برون سازمانی کمک موثری نماید.

بعد نهم، قراردادهای می باشد که با توجه به اظهارات خبرگان، توانایی مدیران در زمینه قراردادهای مشارکت با سرمایه گذاران متعدد، می تواند منجر به رشد ارزش و همچنین مدیریت ریسک بیمارستان شود. بدیهی است انعقاد قرارداد درست جهت امور مختلف بخصوص در مورد مسائل درمانی بیمارستان موجب خلق ارزش می گردد. کاس کلدره و همکاران، (۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که میزان پذیرش سیستم های پرونده الکترونیکی سلامت و توانایی مدیران در زمینه قراردادهای به طور قابل توجهی افزایش یافته و با توسعه این فناوری در بخش پزشکی، تحول عظیمی در نظام ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در راستای سرمایه گذاری متعدد بیمارستانی رخ داده است. لذا شناخت و درک صحیح از قرار دادهای و به کار گیری به موقع و به جای این ابزارها می تواند متضمن بهبود عملکرد بیمارستان ها باشد.

با توجه به نتایج پژوهش لازم است تدوین سرفصل های مناسب و توسعه منابع آموزشی جهت آموزش دانش و مهارت مالی مدیران بیمارستانی در دستور کار مراجع مربوطه قرار گیرد. ضرورت دارد ابزاری مناسب مبتنی بر نتایج این تحقیق برای سنجش دانش و مهارت مالی مدیران بیمارستانی و تعیین نقاط قوت و ضعف آنها، به منظور آموزش هدفمند و نیز به عنوان یکی از الزامات انتخاب مدیران بیمارستانی تهیه و تدوین گردد.

عدم آگاهی از برخی قوانین به خصوص موارد مذکور بر عهده مدیر بیمارستان است، لذا آگاهی از این قوانین برای یک مدیر موفق ضروری است. آشنایی با قوانین و مقررات بانکی در شکل گیری سواد مالی تخصصی مدیران بیمارستان بسیار موثر و از نظر خبرگان برای مدیران حائز اهمیت است. از آن جایی که بانک ها از مهمترین منابع تامین مالی در ایران هستند به طور خاص آگاهی از نحوه ی گشایش اعتبار اسنادی جهت خرید دستگاه ها از آنجا که ارتباط مستقیم با خدمات بیمارستان دارد حائز اهمیت است. آشنایی با قوانین و مقررات پولشویی نیز از موارد مطرح شده می باشد، گاه خواسته یا ناخواسته ممکن است بیمارستان با معاملاتی مواجه شود که هر چند شکل درستی داشته باشند اما محتوای آنها فاسد و غیر قانونی بوده و بیمارستان را دچار مشکل کند. با توجه به اینکه در سال های اخیر بحث پولشویی در ایران به موضوعی قابل توجه هم از جنبه ی ملی و هم بین المللی تبدیل شده است لذا آشنایی با مقررات مربوط می تواند بیمارستان را از مشکلات احتمالی دور کند. درک مفهوم پولشویی و آگاهی از نحوه برخورد در مواجهه با آن از جمله مواردی است که به نظر خبرگان، مدیران باید به آنها اشراف داشته باشند. مخصوصا در بیمارستان های دولتی که می بایست کلیه پرداخت ها به صورت چک انجام گیرد، اگر بیمارستانی چک را از مبادلات خود حذف کند، عملا نمی تواند کنترل های داخلی موثر در پرداخت ها را انجام دهد، لذا آشنایی با قوانین و مقررات چک برای مدیران ضروری است.

بعد هشتم چگونگی نظام پرداخت و انگیزش مالی می باشد که یکی از عوامل موثر در بکارگیری نیروی انسانی در بیمارستان می باشد به این دلیل که ابزار بسیار مناسبی جهت تشویق و یا

تضاد منافع

نویسندگان این مقاله اعلام می دارند که هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

نویسندگان بر خود لازم می دانند بدین وسیله از مشارکت صمیمانه خبرگان مالی در پژوهش تشکر و قدردانی نمایند.

کسب مهارت‌های مالی در اثر تجربه و آن هم بدون آموزش می تواند تاوان سنگینی برای سازمان داشته باشد بنابراین یادگیری و کسب مهارت‌های مالی بهتر است با آموزش باشد نه صرفاً بر مبنای تجربه. لذا تحت آموزش قرار گرفتن مدیران سازمان به صورت دوره ای با برگزاری دوره های آموزش ضمن خدمت مورد توصیه محققین است.

References

- 1- Asamani JA, Naab F, Ofei AMA. Leadership styles in nursing management: implications for staff outcomes. *Journal of Health Sciences*. 2016;6(1):23-36.
- 2- Naranjee N, Sibiyana MN, Ngxongo TSP. Development of a financial management competency framework for Nurse Managers in public health care organisations in the province of KwaZulu-Natal, South Africa. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2019;11:100154.
- 3- Noh W, Lim JY. Nursing productivity of tertiary general hospitals using financial statements. *Journal of Korean Academy of Nursing Administration*. 2019;25(1):35-41.
- 4- Rezaei G, zeraatgari R. study of the financial management knowledge and skills of nurse managers: evidence from the comparison of fars, and sistan and baluchestan provinces. *Nursing and Midwifery Journal*. 2021;19(1):29-40.
- 5- Waxman K, Massarweh LJ. Talking the talk: financial skills for nurse leaders. *Nurse leader*. 2018;16(2):101-6.
- 6- Naranjee N, Ngxongo TS, Sibiyana MN. Financial management roles of nurse managers in selected public hospitals in KwaZulu-Natal province, South Africa. *African Journal of Primary Health Care & Family Medicine*. 2019;11(1):1-8.
- 7-Chase LK. Nurse manager competencies. (thesis). Iowa: University of Iowa; 201
- 8- Danai Fard H, Elwani M, Azar A. Quantitative research methodology in management: a comprehensive approach: Tehran: Safar, Ishraghi; 2003.
- 9- Strauss A, Corbin J. Basics of qualitative research, techniques and stages of field production. 6 ed. Tehran: Nei Publishing House; 2011.

- 10- Khalili Moghadam M, Soltani M, Yazdani H, Khanifar H. Understanding the emotional purchase experience of durable goods: a phenomenological study on the purchase of dowry household appliances. *Business Management Quarterly*. 2018;10(2):325-48.
- 10- Sepasgarshahri M, Manuchehri M. Discovering the Mentality of “Pahlavi Hat” Series Viewers by “Q” Method. 2012;21(78):113-34.
- 11- Khodakarem A, Salehi E, Amiri H. Presenting the knowledge sharing model with the knowledge management approach (case study: auditing institutes of Tehran) strategic management research. 2021;27(82):108-63.
- 12- Dadashzadeh S, Kobri Q, Haddadi S. Prioritizing nursing and midwifery students' progress goals and its relationship with self-directed learning (research paper of the Ministry of Health). *Education strategies in medical sciences*. 2017;8(4).223-29
- 13- Amin KA, Hoffmaster BS, Misko BL. Prioritizing financial knowledge and skills within the doctor of pharmacy curriculum. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning*. 2021;13(8):953-7.
- 14- Aristei D, Gallo M. Assessing gender gaps in financial knowledge and self-confidence: Evidence from international data. *Finance Research Letters*. 2022;46:102200.
- 15- Rahimian A, Hosseini Aqda MH, Al Sadat H. An income on accrual accounting in Iranian hospitals. *International Conference on Interdisciplinary Studies in Management and Engineering*. 2021:1-20.
- 16- Paarima Y, Kwashie AA, Ofei AMA. Financial management skills of nurse managers in the Eastern region of Ghana. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2021;14:100269.
- 17- Kanter TT, Lee G. Hospitality Employee Knowledge-Sharing Behaviors in the Relationship between Goal Orientations and Service Innovative Behavior. *International Journal of Hospitality Management*. 2019:324-37.
- 18- Hashim Zaei A. Investigating the effective drivers on the use of management accounting tools in Zabul hospitals. *Proceeding of the 2th Congress of New studies and findings in management and accounting in Iran*. 2022:1-22.
- 19- Aghapour A, Ghorbani H. Comparative study of money laundering crime in Iran and international documents. *Law and Political Science*. 2021:1-22.

20- Kaskaldareh M, Najafi L, Zaboli R, Roshdi I. Explaining the Barriers and Deficiencies of a Family Physician Program Based on Electronic Health Record: A Qualitative Research. Toloobehdasht. 2021;20(2):12-26.